

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Institutiones Canonicae Sive Ius Ecclesiasticum

Wiestner, Jacob

Monachii, 1706

VII. De Attestationum Publicatione & Exceptionibus contra eas.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62656](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62656)

est; quia iudex, si potest, videre & audire debet, quò vultu, quà constantià sermonis testificans deponat: & depositionis sensus ac veritas ex vocibus melius, quàm ex scripto cognoscitur, Panormit. in *c. De testibus* 29. n. 10. ubi ipse & *cir. Farinac. à n. 39.* excipiunt mutum, qui scribere novit: & pràter nonnullos alios, pràcipuè casum, quò scriptò traditas depositiones in Provincia aliqua admittit Curiarum praxis & consuetudo, ut de illustribus & nobilibus Personis dictum est n. 57.

ARTICULUS VII.
De Attestationum Publicatione & Exceptionibus contra eas.

SUMMARIUM.

102. Testi objecta exceptio probari per testes:
103. Hi per alios: non etiam isti reprobantur valent.
104. Discussis exceptionibus, ulteriori productioni renuntiat,ur,
105. Et sit publicatio attestatorum:
106. Quà etiam omissa, Processus valet.
107. Attestationes publicata etiam in alio iudicio,
108. Sed inter eas tantum personas si dem faciunt.
109. Si publicatis, contra testium personas non excipitur,
110. Quatuor casibus exceptis.
111. Excipi tamen contra eorum examen,
112. Et contra dicta,
113. A litigantibus utroque potest.
114. Contra contenta in instrumento, qui id produxit, excipere nequit.

115. Post publicationem illam nova testium receptioni locus non est:

116. Nisi testes prius non judicialiter,

117. Aut non legitime sint recepti.

118. Excipiuntur etiam Matrimoniales,

119. Et nonnulla alia causa.

Examinatis testibus & Attestationibus, sive eorum depositionibus receptis, admittitur adversarius ad probationem eorum, quæ in testium contra se productorum personas objicit: si ad eorum probationem ante illorum examen à iudice non fuit admittus. Quòd si ad objectorum probationem testes etiam ipse producat, eius adversarius, v.g. actor, vicissim hos testes, ad infringendam vel diminuendam eorum fidem, per alios sive tertios testes permittitur reprobare. Ulterioris autem testes reprobatoriorum reprobatorios, sive, qui ab actore productos testes tertios, tanquam suspectos aut inhabiles reprobent, producere non licet, *c. Licet* 49. cum; ne reprobationum vicissitudine litigantes progrediantur in infinitum, & litis nullus sit finis, contra *c. Finem* 5. de Dolo: tum verò; quòd hæc reprobatio suà naturà sit odiosa & propterea merito restringenda, ut in *c. cir.* cum Glossa V. Quos, notant Hostiens. & Panormit. uterque n. 1. Gonzalez n. 6. & Perez in *C. hic*, n. 27.

Neque ita, ut videri potest, receditur ab æqualitate, in iudiciis servanda inter actorem & reum, *c. fin. de Mutuis petit.* quia imprimis, si uterque, actor ad intentionem, reus verò ad exceptionem suam probandam testes produxit, inæqualitas inter eos aperte nulla est; cum a se productorum reprobatorios per alios testes reprobare valeat uterque. Deinde; quia æqualitas etiam servatur, cum ad assertionis suæ probationem testes alter solus producit; cum, quando intentionem su-

Z z 3

am pro.

am probat, ac se five primò productorum reprobatorios, five testes secundos per tertios valeat reprobare. Et demum; quia omni casu ab adversario suo productorum testium reprobatio semel concessa utrique: & reprobatoriorum reprobatorios, five tertios testes per quartos reprobare, neutri est, concessum, Panormit. cit. n. 1. & in c. Licet cit. Gonzalez n. 6.

104. Discussis huiusmodi exceptionibus: vel, si nullæ objectæ sunt, peractò testium examine, iudex partes litigantes, maximè eam, contra quam illi sunt producti, citare, iisque in sua præsentia constitutis (vel etiam per contumacia m absentibus; cum tales pro præsentibus habeantur, c. In nomine 2.) operam dare debet; ut renuntiet ulteriori productioni: quod ordinariè post tertiam: post quartam verò raro & non nisi cum Legali solennitate n. 62. declarata concedendam, semper debent, c. In causis 16. & c. Ultra 55. Eà renuntiatione factà & litigantibus petentibus, vel saltem consentientibus, secretò examine recepta dicta, & depositiones testium, Notariò ea legente, publicantur, earumque copia communicatur partibus, Originali apud Acta remanente, c. Quoniam 11. V. Et omnia, de Probat. Speculat. de Teste. §. 8. n. 1. & Perez in c. hic, n. 28. Ubi

105. Dubium est, an hæc attestatorum publicatio sit de substantia processûs. Adferere hoc, eaque omisâ processum pro invalido habere, videtur Accursius in l. Prolatam 4. c. de Sent. & Interlocut. apud Gaill. Lib. 1. observat. 105. n. 1. Melius tamen iste testimoniorum publicationem de substantia processûs non esse; ac proinde, si ea non petita omittatur, vel ab eius petita denegatione non appelletur, sententiam omnino subsistere, docet cum Panormit. c. Cum J. & A. 2. de Sent. & Rejud. n. 10. Claro §. fin. q. 61. pr. & Menoch. de Arbitr. lib. 1. q. 33. a n. 1. quòd iudici

attestationes, aliæque acta iudicii & allegata partium iura, ex quibus sententia ferenda est, semper sint publicata.

Hujus autem Publicationis tres præcipuè sunt effectus. Primus; quòd attestations in causa aliqua, coram uno legitime receptæ & publicatæ, in eadem causa & inter easdè personas, eisque succedentes, aut ab iis jus habentes, coram alio iudice probent, c. fin. de Probat. c. Causam 11. & l. fin. c. hic. Ratio est; quia ex eis habetur veritas facti, quæ semper & ubique est una. Imò testimonia legitime recepta in uno, quantumvis in eo publicata non sint, fidem in alio iudicio producta facere, volunt Panormit. in c. Causam cit. n. 6. Decius in l. Is apud 2. c. de Edendo, n. 60. & ibi Ripa n. 30. exemplo attestatorum, ad perpetuam rei memoriam à senibus, valetudinariis, & similibus personis receptorum: quas non publicatas probare, cum Felino in c. cit. n. 17. & alii docet Farinac. Prax. Criminal. q. 75. n. 25.

Neque obstat; quòd attestations in iudicio receptæ pertineant ad Acta iudicialia, c. Quoniam 11. de Probat. quæ, peremptà instantiâ, pereunt, ut in alio iudicio non faciant fidem, l. Cum lite 2. §. Jud. solvi quia hoc verum duntaxat est de Actis Ordinariis iudicii; ut sunt citatio, libelli oblatio, litis contestatio &c. Alia ratio est Actorum Probatoriorum: ut sunt confessiones, attestations & cetera, quibus instruitur causa; hæc enim, sicut in eo, in quo recepta & publicata sunt, ita etiam, si in alia iudicio producantur, in eadem causa & inter easdem personas faciunt fidem, Felinus in c. cit. n. 5. Speculat. de Probat. §. 3. n. 20. Tufchus Practic. V. Acta, conclus. 91. n. 4. & Mascard. de Probat. conclus. 33. n. 8.

Dixi, Inter easdem personas; quia aliis nec prodesse, nec obesse solent; cum regulare sit, inter alios acta aliis non præiudicare.

judicare, e. Inter dilectos 6. §. Porro, de Fide Instrument. §. c. Quamvis 25. de Sent. & rejudic. Licet autem ejusmodi attestations contra alios plenam fidem non faciant, alicujus tamen contra eos præsumptionis vel semiplenæ probationis vim eis tribuunt Panormit. in c. Causâ cit. n. 4. & Felinus ibid. n. 18.

109. Alter ejus Publicationis effectus est; quod post eam exceptiones contra testes regulariter non admittantur, ex decisione Innocentii III. c. Presentium 31. relatâ. Sunt autem hujusmodi exceptionum tria genera: quorum

Primum spectat ipsas testium personas; quod ad testimonium dicendum, vel omnino, vel ratione causæ, vel eorum, inter quos hæc vertitur, inhabiles sint: quæ post attestacionum publicationem non admittuntur ex decisione allegata & justissima ratione; quod contra eas tum demum opponens, postquam contra se testimonium dixisse cognovit, malitiosâ exceptione uti præsumatur; cum reprobet eos, quorum, coram se productorum, & ad juramentum atque examen sine oppositione admissorum, personas tacitè approbavit. Unde illis jam publicatis propter subornationis periculum, sicut, ut mox dicemus, novi testes produci, sic etiam productis, jamque receptis eiusmodi exceptiones obijci non permittuntur, Panormit. in c. cit. n. 2. Innocent. ibid. n. 2. & Covarruvias Practic. cap. 18. n. 5.

110. Excipiuntur tamen, & c. cit. referuntur tres casus, quibus contra testium personas excipi post attestaciones iam publicatas potest. Primò quidem, si, cum producerentur, & ante examen à reo, quod iis opponat, se habere, facta sit protestatio, vel opponendi facultas reservata; quia huiusmodi protestatio & reservatio suspicionem malitiæ, & tacitæ approbationis præsumptionem tollit. Secundo, si idem probet, & ferè etiam iuramentò

firmet, eas, quas contra personas oppositurus est, iuxta suspicionis exceptionem post attestaciones jam publicatas ad suam notitiam pervenisse: c. Pastoralis 4. de Except. imò etiam, qui c. cit. exceptus tertius casus est, si idem reus juret, quod contra eorum personas opponendò malitiosè non agat; quia suspicionem & præsumptionem illam juramentum non minùs, quàm prævia protestatio, aut reservatio, elidit, Interpp. cit. & Barbosa in c. cit. n. 5. quibus quartum addit Everardus de Testib. p. 6. cap. 7. n. 6. si pars probet, se, quò minùs adversus testium personas sibi competentes exceptiones opponeret, à iudice impeditum; cum ab isto impeditus Dilatorias exceptiones opponeret post litem contestatam permittatur, Glossa in c. Ex conquestione 10. V. Ante, de Restit. Spoliar. & Felin. in c. Presentium cit. n. 3.

Alterum exceptionum genus spectat testium examen, puta; quod testes non legitime, hoc est, vel à iudice incompetente: vel parte adversâ ad eorum productionem non citatâ: vel sine prævio juramento: vel publicè plures simul, aut non diligenter: vel ante litem contestationem: vel post tertiam productionem, sine solennitate Legali: vel primùm post publicatas vel cognitatas aliorum depositiones &c. sint recepti, Everardus Tract. cit. cap. 6. à n. 1. Cujusmodi exceptiones post attestaciones jam publicatas opponi possunt, arg. à contrario c. Presentium cit.

111. Tertium earum genus spectat testium depositiones, sive eorum dicta, puta; quod ea contraria, usq; unus alteri, aut sibi ipsi contradicat: quod ea obscura, ambigua, non verisimilia, non congruentia factò aut naturæ rei: quod vaga, extra interrogatoria dicta, aut singularia sint: quod non reddant idoneam scientiæ causam, aut de credulitate, vel alieno auditu deponant &c. Cujusmodi exceptiones non ante, sed post attestacionum publicationem

tionem primùm opponi posse, patet; cùm enim ante hanc factam testium dicta partes lateant, an aliqua, & quæ adversus ea exceptio sibi competat, scire non possunt.

413. Opponere autem, postquam publicata sunt, contra eorum dicta non solum, contra quem: sed ille etiam potest, à quo sunt producti, secundum Gloss. in c. *Presentium cit. V. Si quis*, & Panormit. in c. *cit. n. 7.* Quod tamen dubium inde reddi videtur; quòd ab isto testium personæ, tanquam fide dignæ, & rei, super qua producti sunt, notitiam habentes, sint approbatæ; ac proinde eorum testimonio, tanquam veritati non consona, non valeant reprobari *arg. Reg. Quod semel. 21. in 6.* sicut reprobari ab eo non possunt contenta in instrumento, quod produxit, per ea, quæ in c. *Cum olim 19. de Censibus*, Innocentius n. 5. & alii Interpp. tradunt. Imò ei etiam, contra quem producti sunt, adversus testium dicta opponere volenti obflare videtur; quòd eos, sine ulla protestatione & exceptionis reservatione ad examen admittendò, non obscure approbavit.

Sed rationes istæ leviores sunt, quàm ut contra testium dicta opponendi jus alterutri adimant, aut dubium reddant; quia, licet eorum productione & ad examen admittance approbarent personas: non tamen etiam approbarunt eorum dicta, & depositiones, vel contra has opponendi juri renuntiarent; cùm ex una, cujusmodi ipsorum dicta futura sint, ignorarent: ex altera verò parte, ea, quæ ignorantur, approbata etiam tacite non censentur, *arg. l. Nec ignorans 10. C. de Donat. cùm ignorantia excludat consensum, l. cit. C. l. Si per errorem 15. ff. de Jurisdic. qui in omni approbatione & renuntiatione etiam tacita necessarius est, l. Cùm Aquiliana 5. ff. de Transact. Everardus Tract. cit. cap. 7. n. 1.*

Neque paritas est cum instrumentis, cùm enim hoc producus in eo contenta, an ad intentionis suæ probationem aliquid conferant, vel ei obtent, potuerit, & antequam id in iudicio exhiberet, deberit prævidere, ipsa productione in eo contenta censetur approbasse; non sic etiam dicta testium à se productorum; cùm illi facile mutent: & quod asserione sua firmari creduntur, non raro inficiando revertant, Glossa cit. & Innocent. cit. n. 5.

Tertius effectus est; quòd post attestationem ritè receptarum publicationem neque priores, neque novi testes produci & recipi super iisdem vel directè contrariis articulis, sicut in eadem, sic etiam in secunda instantia, five appellationis iudicio possint: quod cum Panormit. in *Fraternitatis 17. n. 14.* Felino *ibid. n. 4. cit. Speculat. de Teste, §. 8. n. 3.* & alii DD. Regulæ instar tradit *cit. Farinacius 9. 75. à n. 68.* Cujus prima pars, de prioribus, sed legitime receptis super iisdem, *Fraternitatis cit.* utraque & tertia quæque de iisdem & novis testibus, super directè contrariis articulis, etiam in secunda instantia, non recipiendis, tradita est *Clement. Testibus 2.* quibus aliisque iuribus Ecclesiasticis facem prætulisse videtur sanctio Imperialis *Novell. 90. cap. 4. §. 1.* & in utroque Foro standum monet Bruneman. in *l. Eos qui 6. §. 1. C. de Appellat. n. 11.* Ratio est partim; quòd, si attestationibus jam publicatis, nova aliorum, aut eorundem testium productio receptivè admittatur, non vanus timor & periculum sit; ne pretiò corrupti attestationibus addant, vel detrahant, quòd sibi deesse, aut superesse pars advertit: partim verò; ut productionibus statuat terminus, & lis ad finem citius perducatur, Glossa in c. *In causis cit. V. Productionem.* Accedit; quòd ipsa publicatione in eamve consensu ulteriori testimonium

stium productioni tacite renuntiatum; ac proinde ad eam regressus sit præclusus, *can. Quàm periculosum*, 7. q. 1. *Et l. Queritur* 14. §. 9. ff. de *Edil. editio.*

116. Neque huic Regulæ adversatur textus *l. fm. C. hic*, eorundem & novorum testium productionem, super iisdem articulis, discretè permittentis; quia in ea sermo est de receptis minus judicialiter: non à iudice, habente jurisdictionem, sed ab arbitro, istà carente, *l. Privatorum* 3. C. de *Jurisdic. omn. jud.* Barboza in *Clem. cit. n. 6.*

Neque etiam *l. Eos qui 6. §. 1. cit. Et l. Per banc 4. C. de Temp. appell.* quia *ll.* istas de articulis non iisdem, sed novis: non quidem ad eam causam, de qua agitur, non pertinentibus, eamque non adjuvantibus; cum hujusmodi articuli in omni causa rejiciantur, Panormit. in *c. Fraternitatis cit. n. 8.* sed ab iisdem, sive antiquis dependentibus, iuxta *c. Cum causa* 42. exaudiendas, cum Glossa in *c. Fraternitatis cit. V. Novis*, notat *cit.* Barboza *n. 6.* & non obscure insinuat Bruneman in *l. Per banc cit. n. 12.* de cuiusmodi articulis, à prioribus dependentibus vulgatum, *Non allegata allegabo, non probata probabo*, procedere, in *c. cit.* advertit Gonzalez *n. 6.*

117. Dixi autem, *Rite receptarum*, ut *Clement. cit.* textus habet; quia, si testes non legitime, hoc est, à iudice incompetente, vel ante litis contestationem, aut sine iuramento recepti, vel super aliquibus articulis, super quibus eos interrogari, initio petum fuit, omnino vel sufficienter examinati non fuissent: vel obscuræ aut ambiguae essent eorum depositiones, super iisdem articulis denuo examinari possent, *c. Per tuas cit. Et c. Clamor* 13. cum; quod non legitime factum, & non factum paria sint: tum verò; quod negligentia iudicis obesse non debeat par-

ti, Panormit. in *c. Per tuas cit. n. 7.* Baldus in *c. Fraternitatis cit. n. 10.* & *cit.* Farinac. *q. 75. n. 358.*

Præter hunc casum iisdem vel alii testes super iisdem & directè contrariis articulis recipi permittuntur. Primo pro matrimonio conservando, sive ad probandum, inter personas eò coniunctas non intercedere, quod allegatum fuit, impedimentum, *c. Series* 26. & satis probabiliter etiam pro matrimonio dissolvendo, sive ad probandum impedimentum, præsertim quod Lege Divina est introductum; ne in animarum suarum ruinam separentur, & ad alias nuptias transeant personæ legitime coniunctæ: vel in coniugio perseverent, qui matrimoniali vinculo coniungi non potuerunt, *Gloss. fm. in c. cit. ubi Baldus n. 2.* Lanfranc. de *Testibus n. 45.* & Farinac. *q. cit. n. 401.*

Secundò, in causis Criminalibus ad ostendendam innocentiam rei, *l. Unius* 18. §. 9. ibi, *Defensionem quocunque tempore postulanti reo negari non oportet*, ff. de *Q. Q.* non solum, cum iudex ex officio: sed etiam, cum ad instantiam partis, inquisitionem adversus illum promoventis, vel accusantis, procedit: dummodo collusionis & subornationis suspicio absit, Panormit. in *c. Fraternitatis cit. n. 4.* Farinac. *l. cit. n. 107.* & Barboza in *c. Ex tenore* 35. *n. 10.*

Tertiò, in aliis etiam causis, quando prius receptæ attestationses sunt perditæ; cum paria sint non esse, & non apparere, *l. Duo sunt* 30. ff. de *Testament. Gaill. Lib. 1. observat. 105. n. 4.*

Quartò, si, cum de præiudicio publico non agitur, in eorundem vel aliorum testium super iisdem articulis receptionem consentiant partes; cum hæc pro se introducto iuri valeant renuntiare, *cit.* Panormit. *n. 4.* Gaill. *n. 14.* Farinac. *n. 179.* & Barboza *n. 15.* ubi alios casus dabit.

A a a

TITU.